

Rate of advertising:	
1 inch, 1 column, one year.....	\$12.00
1 inch, 1 column, half year.....	\$7.00
1 inch, 1 column, 3 months.....	\$4.00
1 inch, 1 column, one insertion.....	\$1.00
2 inches, 1 column, one year.....	\$20.00
2 inches, 1 column, half year.....	\$12.00
2 inches, 1 column, 3 months.....	\$7.00
2 inches, 1 column, one insertion.....	\$2.00
3 inches, 1 column, one year.....	\$30.00
3 inches, 1 column, half year.....	\$18.00
3 inches, 1 column, 3 months.....	\$10.00
3 inches, 1 column, one insertion.....	\$3.00

Payments for one year advertisement, half cash, balance after 6 months. Payments for all advertisements less than 1 year must be paid in advance.

LIE TU VA

Preke apgarsinimu:	
1 colai, 1 kolūm-a, per metu.....	\$12.00
1 colai, 1 kolūm-a, pusē metu.....	\$7.00
1 colai, 1 kolūm-a, 3 mēnēš.....	\$4.00
1 colai, 1 kolūm-a, viena syķ.....	\$1.00
2 colai, 1 kolūm-a, per metu.....	\$20.00
2 colai, 1 kolūm-a, pusē metu.....	\$12.00
2 colai, 1 kolūm-a, 3 mēnēš.....	\$7.00
2 colai, 1 kolūm-a, viena syķ.....	\$2.00
3 colai, 1 kolūm-a, per metu.....	\$30.00
3 colai, 1 kolūm-a, pusē metu.....	\$18.00
3 colai, 1 kolūm-a, 3 mēnēš.....	\$10.00
3 colai, 1 kolūm-a, viena syķ.....	\$3.00

Uz metiņ apgarsinima, puse pinigu turi būtē ar- ceta iz wiraus, o ki- ta puse po 6 m. mēnā.

Uz wisa kītas apgarsinima, padotais ant trompenio lalko kaip ant ietu, tur- bute uzskolēti wēl pīnāi iz wiraus.

Nr. 3.

CHICAGO, ILL., SUBATA, 18 SAUSIO (January) 1896 m.

ENTERED AT THE CHICAGO, ILL. POST OFFICE AS SECOND CLASS MATTER.

Metas IV.

Politiszkos žinios.

Barnys Wokieczy su Anglija. Transvaaliaus ir Wenezuelės dalykai. Kubos maisztininkai. Naujas Amerikos status. Stowis Italijonų Afrikoje. Isz Turkijos.

Už įsikisimą wokieczy su užtarimu už tran-vaalieczius anglijonys buvo labai įtužę; skaitant atsiliepimus angliskų ir wokiskų laikrascozių ne vienam galėjo rodytiesi, kad isz to turės iszdygti karė tarp tuodwiejų besibarančių wieszpatsyzių. Teisybė, abidui pradėjo rengti jau kariskus laivus; ginklų dirbtuvėse darbas abiejose szalise traukėsi ir naktimis. Dabar jau barnys apsimalszino, bet ne iszdilo nepasitikejimas anglijonų wokiecziems; anglijonys pamatė, kad jie atranda ir tarp wokieczy prieziūkus, wokiečiai gi ne norėdėsi, idant anglijonys isz palengvo wisą swietą apimtu ir tuom apsunktu iszpardawinėjimą iszdirbimų wokiskų dirbtu- vių susibarimas wokieczy su anglijonimis pagimdė susiartinimą Wokietijos su Prancuzija ir Maskolija. Lai- zke iszsiustame i maskolių ciecorių, ciecorius Wokietijos prizada wisur užtarti už reikalus prancuzų ir maskolių priesz pasikė-inimus anglijonų; prizada prisidėti prie iszwarymo anglijonų isz Egipto, kuį tai kra- ztą anoje užgriebė neteisin- gai. Maskolijos ciecorius ir war- du prancuzų pažadėjo renti Wo- kietiją priesz Anglijos pasikėsi- mus.

Už įpolimą i Transvaaliu, pre- zidentas tos republikos parei- klawo nuo anglijonų iszmokė- timo apie 5 milijonus dolierių ir praszalimo ministerio angliskų kolonijų Pietinej Afrikoj, C ci- liaus Rhodes'o, su kurio žinia, ar- ba taip sakant, ant jo paliepmo buvo atėjusi angliska kariūmė- nė. Rhodes isztikro tapo nuo se- nos wietos praszalintas, bet anų 5 milijonų dar Anglija užmokė- to nor. Sumintųj wagd anglizkos kariūmenės žala Anglijonims isz- duoti, bet reikalauje, idant jis butu po sudu atiduotas. Kaip, tos derybos Transvaaliaus su Angli- ja pasibaigė, toliaus pamatysime.

Isz Wenezuelės teipogi atėjo žinia buk angliskų kariūmėnė ne laukė pakol iszrinkta tamtikra Suweniųjų Wieszpatsyzių komi- sija isztyrsnesutikimą Anglijos su Wenezuela, užmė jau tą kras- tą. Taigi, jeigu isztikro ta žinia pasirodys teisinga, ką gi darys komisija, kurę dabar siunczia ten prezidentas Cleveland?

I kongresą Suweniųjų Wiesz- patsyzių Sziaurinės Amerikos tapo įnesztas reikalawimas užim- ti ir priskirti wisai po sawo waldžia, kaip skirtingą statą, republiką Havai. Reikalawimas tasai tapo pawestas tamtikrai užrubežinių dalykų Komisijai. Republika Havai susideda isz ke- letos salų po wardu Salu Sand- wich, isz kurių didžiausya Ha- vai, ant kurios yra sostapylė kras- to wadinama Honolulu. Re- publika toji turi i 350000 gywen- tojų isz kurių apie 80000 ten- buių salieczių; kiti gi tai ateiviai isz wisų swieto krasztų.

Ant Kubos pajiegros pasikėsiusių gywentojų pasitraukė nuo Hawa-

nos, sostapilės salos, kaip iszpa- nai pasakoje, buk todėl, kad jie juos sumuszę, bet kiti pasakoje, kad todėl pasitraukė, idant aple- mia jurių pakrantes, nedaleisti iszlipti iszpaniskiams kariuoms, kuriuos siuncze dabar isz Szpani- jos. Nors ir maisztininkai pasitrau- kė, bet iszpanijonų padėjimas tuom wisai nepasigerino, nes wi- si isz Havanos einanti keliai yra rankose maisztininkų. Dalis mai- sztininkų po wadowyste Roloffo prisiartino wel prie tilto Puentes Grande, wedančio i Havaną. Miesto gywentojai baimės apimti kawojosi po tiobas; kromai wisi uždarinėti.

Užtatai italijonų wadas Abi- sinijoj, jenerolas Baratieri, atsiun- tē telegramą i Rymą, buk įsiai- sumuszę abisinieczius. Sako, buk abisinieczių užpuolę ant ap- szanoytos stowyklos italijonų, bet tapo numusztu prazudę per 10000 sawo kariuvių, nes daugel tapo paslapto mino-, kurios daugel ta- po i padanges iszmestų. Italijonys prazudė 3 užmusztus ir keliolika suzeistų. Taigi wis czia, kaip ma- tome, ne galima kalbėti apie sumuszimą abisinieczių, bet tik apie atmuszimą jų užpuolimo.

Teipogi pranesza, kad del Abisinijos Anglija susipyko su wienaitine jai dar pirma buwuse prielankia Italija. Italijonys prasz- kė, kad Anglija daleistų italiz- kai karumėnei iszlipti ant Ang- lijai prigulincioz czia krasztu Zei- la, idant lengwiaus galima but isz szono abisinieczius užpulti. Anglija to ne daleido. Apart to dar pasirodė, kad daugel angli- skų aficerių yra abisinieczių pu- šėje; taipogi anglizski ginklų dirbėjai priduođa liuosai per Zei- la ginklus ir patronus abisinie- czems.

Isz Rytinės Azijos pareina ži- nios, kad Japonija daleido Mas- koliskiams kariskiams laiwams pasinaudoti japonizkais portais; jeigu nori, gal Maskolija i asyti- juose stowyklą sawo laiwams žiemos laikė, gal įrengti anglių aukrowimus. Daro tą wien del- to, idant Maskolija pasinaudodama japonizkais portais ant Remio- jo oceano, nesikė-ytu užimti ko- kį nors Korėjos krasztą su por- tu, arti rytiniu Siberijos rube- žų.

Kas darosi Turkijoj isztikro dabar nežinia: Europos galybės, be- si- pykdamos tarp sawę, nukrei- pė akis nuo: Armenų pjowynių, maisztų ant salos Kretos (Kandi- jos) ir kitų Turkijos krasztų. Gal but, kaip jos czia mažiaus kis- zis ir maisztai ir armenų pjowynės greicziaus pasiliaus, nes kaip iki sziol buwo: juo Europa labiaus spaudė idant priwersti Turkiją apmalszyti pjowynes ir mai- ztus, juo tos pjowynės buwo snarke- nės. Maisztininkai gerai žno, kad tarp Europos galybių nėra sutar- ties, tik wien užwydėjimai ir ne pasitikejimai — taigi nē pasiro- dimis pakranciuos, apie Kon- stantinopoliu, swetimų kariskų laiwų netik skerdynių nestabdė, bet jas didino.

Sanpretowynas Jono.

Nuo sziaudien isz pasižadu pri- derancei gyventi! Kad tawę da- gi! tai puiki progą gerai pasiger- ti!

Isz wisur.

Persijoj, i pietus nuo Kaukazo Maskolijos, atsitiko baises žemės- drebėjimas. Apskrityje Kholkhid, naktį 2 dieną Sausio szių metų baises žemės drebėjimai dawėsi- jausti ant 109 mylių aplink. Isz pats pradžią žemės drebėjimo ta- po wisiskai iszgriautas kaimas Joniabad. 300 žmonių nustojo gy- wasties, užmusztu užgriuwusių triolų. Kituose aplinkiniuose kaimuose taipogi tsai drebėjimas daugel nelaimių atgabėno. Wisur triobos sugriuwę o po griuwėsi- puwa užmusztų žmonių lawo- nai. Toliaus nelaimė pasiekė ir miestą. Khol: czia suwirszum 100 namų sugriuwę; skaitliu gi užmusztų žmonių rokouje ant 800.

Ant Lago Maggiore (ežero Al- pių kalnuose, Italijos parubežiuose) ant italizsko torpedinio la- wo atsitiko baisi eksplozija. Lai- was tapo wisiskai suardytas ir prigirė, o drauge su juom ir 12 žmonių.

Wokietijoj upės Reinas ir Ne- karas baisei užtwino ir isz- iliejės wanduo daugel kainų užliejo. Blėdis twanų paryta dar ne ap- rokuota.

Aukso kastynėse Ais Almas, Wengrijoj, jau nuo seniau apleis- tose, dabar wel atrado labai tur- tingą naują aukso gyslą. Kasima aukso todėl czia wel pradės.

Ant Kaukazo, Maskolijoj, tai- pogi baises twanai: geležinkelis tapo twano iszardytas, tyktai wandens nuneszioti; paprasti keliai taipogi pagadyti, telegra- fai iszwartyti. Netoli geležinke- lio stacijos Bielagor, nuo kalno, wandens isz apaczios pagrauzia, nusirito baises uola i apaczę ir isz- muszė daugel gywulių, besiga- nanczių tarpkalnėse.

Wenezuelej, garsioje isz nesu- tikimų su Anglija, pietinėj Ame- rikoj, atsitiko gana smarkus žemės drebėjimai, bet prie to tas krasztas jau galėjo priprasti; czia kas mėgė atsitiinka po kelis syk didesni ar mažesni drebėji- mai.

Ant upės Orange, pietinej Af- rikoj, atrado szwiežei auką. Krasztas tas atsiranda netoli nuo dabartinių aukso kastynių Trans- vaaliaus.

Pulawuose, arba kaip juos da- bar wadina Naujoj Alexandrijoj daugel studentų tenykztės žem- darbystės akademijos tapo pali- cijos suaresztuotų, buk už su- kalbį priesz waldžes.

Antwėrpene, Belgijoj, wel pra- sidėjo prekyba mergaitėmis: pra- dėjo czia prapuldinėti jauno- mer- ginos, tankiausiai tarnitės. 8 dieną perėjo mėnesio prazduo 20 metų mergina Sutens; 10 die- ni — Adela Roeck; 12d. — 20 metų labai graži Florentina Wouters. Atsirado czia jaunas prancuzas, kurisai newa įsmylejęs prikaldė- dawo merginas eiti su juom pasi- waikszezioti, bet syk iszėjusios jau nesugrįždawo. Tur but tasai prancuzas jos pardawinėdawo i užrubežius i paleistuwysės na- mus. Adela Roeck atrado pas- kaiti palyčia jau užmusztą, twir- tynės grabėję begulinczių.

Ant Woliniaus, Maskolijoj, kaine Molczany waiakai patėmi- jo kurmio iszkastą duobę, kurio- je atrado apie 4 gorczius senowė- lenkiskų cidabrinų pinigų. Gar- sas apie tokį radinį tuojaus pas- klydo po kaimą, susirinko žmo- nės, ir kaip matai tuom kurmio iszkastu waiakų radiniu pasidali- no.

Ant Maskolizsko karizsko laiwo "Riurik", apsiatowusio Anglijos pakrantėse, delei bjaurio pasieli- gimo wirszininkų su paprastais jurininkais ir kariuiais, užgimė pasiprieszinimas jurininkų ir kari- uvių sawo wirszininkams, kurie a- nų neįokiu budu suwaldyti ne begalėjo. Taigi pasikwietė ant pagelbos prancuziskus jurin- kus, kurie ir suwaldė pasiprie- szinusius sawo wirszininkų ma- skolius. Jie tapo i geležys sukau- styti ir iszsių- ti i Maskoliją, kur taps sunkei nubauti.

Ant Siberijos geležinkelio, ne- toli Tomsko, greitamjeme trukyje užidegė wagonas, kuriuomi wa- žo, su sawo szeimyna, paskyras ant kontrolieriaus i Warszawos banką, grafis Golowin. Patsai Golowinas, žindytoja jo waiiko ir brolis moteries papėję iszskolti isz degancio wagono; moteris gi Golowino su trejeta waių czia sudegė.

Mergų prekėjai atsiranda ne wien Antwerpene, Belgijoj, bet ir kituose krasztuose. Nesenei Lenkijoj, Plocko kub, tapo suim- tas žydas Szenkerow, kurisai czia priwiliojęs 2 jaunas merginas stengėsi jas iszsių- ti i Argentą, Pietinej Amerikoj i paleistuwys- tės namus. Toki bjaurus prekė- jai turi sawo agentus wisuose krasztuose swieto; Wengrijoj ta- po policijos patėnytas taipogi žydas Schwarz, kurisai siunczia suwiliotas jo pažadėjimais geros wietos jaunas merginas i Egipto ir Indijų paleistuwysės namus. Tokų agentų ne truksta ir Lietu- woj ir czia newiena jau mergina patėko i Peterburgo ir Maskwos ar Warszawos paleistuwysės na- mus. Taigi tegul lietuwaitės sau- gojesi.

Petersburgelaisei siunsti pra- dėjo sziltinė (karszilgė): wien lgonbucziuose atsiranda i 2000 apimtų tos ligos; kiek gydosai namieje, nežinia d r, bet skaitlius ir czia yra ne mažas. Mat Die- wo bausmė nuolatos lanko Mas- koliją, ragiūlama tuom jos wir- ziojus, id ant pradėtu teisingu elgtiesi su wieszpatsytės pawal- doneis, idant jiems ir pripažinti žmoniškias tiesas. Bet ar jie ta- supras? Ant to reikia kitokios doros, neng ta, kokia iszpažįsta maskolizska supawusi biurabra- tija.

ŽINIOS ISZ Lietuwiiu gywenimo.

Isz Lietuwos.

Netoli Kauno, Suwalkų gub. pusėje, Ju- tinas Oleka primuszė Juozą Bartą, kurisai nuo to pasi- mirė.

"Vienybė" pranesza apie žmog- žudytės, atsitikusias Suwalkų gu- bernijoje.

Nesenei netoli Pilwiszkų tapo rastas ant kelio primusztas tulas isz aplinkinio kaimoukinkas. At- gabėno jį i Pilwiszkus pas dakta- rą. Ant rytojaus jis wienok pasi- mirė.

Netoli Augsztojo Panemunio taipogi rado pagiryje lawoną už- musztą žmogaus. Gerklė jo buvo prapjauta ir weidas i užpakalį užuktas. Apžiūrėję jį daktaras apskelbė, kad jisai tapo pirma jau užmusztas, o paskui jau prapjo- wė jam gerklę ir weidą i užpaka- lį užsuko.

Isz Suwalkų Cziaszimet, kaip ir kėletas metų atgal, buwo guber- natoriaus iszduotas įsakymas žmo- nės įsitaisyti naujas szlajas: il- gas, bet daug sziauresnes. Žmo- nės, susitarę, padawė atsakantį pra- szymą, kad jiems daleistu dar nors senesės szlajas suwaziūnėti; taigi ant to praszymo atėjo ats- kinnas, kad senosios dar pasiheka ant 6 metų.

Pareitame mėnesy tapo iszskil- mingai apwaikzeziotas perkėli- mas žemaczinių wyskupo sostas isz Warmų i Kauną Teisybė, sosta- toje jau nuo senai yra Kaune, bet ant to iki sziol dar ne buwo tam tikslui iszduotos popiežiaus bulles.

Isz Bobruisko, Minsko gub. Sziose diene, apie 9 walandą wa- kare tapo czia užpultas ir su peiliu perdurtas žydas, bankierius Klei- nermann. Kleinermann stengėsi atsitiinti, taigi užpuolikas drožė jam per galvą, kada tasai par- puole, iszweržė, pinigrus pabėgo. K. tapo atrastas po walandai kraujuose be gulintis ir szalė jo 800 rublų iszbarstyto; plėszikas pagriebė 6,200 rublių. Po kėletai gi dienų per pacztą tapo atsistąs laiszkas, kureme rasz- natis sako, kad nedowanosę Klei- nermannui ir tų 800 rublių, kurų nespėjo atimti; žyda wel kada nors atakti i Bobruiską ir tuos atsitiinti. Sužadimai Kleinermano, nors sunks bet ne powojingi.

Isz Kauno raszo apie szitoki atsitikimą neperseinei ukinkas A- leksotos walszcziaus Wankus Banzenis, grįždamas su 13 metų sūnumi isz Kauno, kur buwo par- dawa meite i, užėjo pakeliui i kar- czeną, kurioje susipažino su dwiem moterem, kurios czia nu- pirkto ukinkui stiklą alaus ir is- praszė pawėžinti. Ant rytojaus žmones atrado Banzenį ir jo sunų grabėję begulinczius jau negywas. Arkliui gi ir auos meilios mote- raskės pragaiszo. Turbut jos tu- rėjo su quodais ar sumiegzolėmis užtaisintą alu ir pasinaudojusios, kaip onodu užsnuodo, pawogė ar- klius.

Nesenei sawo dware Rumelow- szczyzna, Lietuwij, tapo nežinia keno užmusztas p. Ignotas Soko- lowski, kurisai isz sawo turtų už- raszė 5000 rublių — ant bažnyczios tam patim dware; 4000 rublių — lidaringai draugystei Wilnij ir 1000 rublių — betuoczems kaimo Rumelowszczyznos.

Isz Amerikos.

Wilkes Barre, Pa. wietiniai lie- tuwini, susirinkę nusprendė uždė- ti czį kuopą "Sisiwienijimo Lie- tuwiių".

Lozauckas ir Lukaszewiczius isz Providence, Pa., tapo suare- sznoti už sumuszimą sawo drau- go Szalkaucko.

Isz Bostono, Mass. atėjo i musų redystę kėletas laiszkų su labai liudna naujiema: wisi raszantieje pranesza, kad iszleistojas "Bosto- no Lietuwizskojo Laikrasczio", p. Zdanawyczius, priiminėjęs, nuo ko

tik galėjo įgriebti, pinigrus, pats su jais nežinia kur iszwazėwo. Kiek tų swetimų pinigų su sawim paėmė, tikrai isz tų laiszkų numa- nyti ne galima, nes wieni rokouje juos deszimtimis tukstanczių do- lierių, kiti raszo tik apie \$3000. Ar mažiaus ar daugiau swetimų pinigų paėmęs iszduomė, tai lais- ai bjaurumo darbo nepermaino. Mes jau džiaugėmės pasitikejami, kad prisisawinimas swetimų pinigų bus pasibaigęs ant Weyerio Tilžej, prisisawinusio sau pinigrus a. a. Kuszeliaucko ir tulu "Szwiesos" abonentų.

Hazletone, Pa. per neatsargu- mą motinos apdegė sunkei, nuo ko po kėletos walandų pasimirė, 5 metų mergaitė Motiejus Matule- wicziaus. Italikū wiena kambaryj, mergaitė prisistūno prie ugnies, nuo kurios užidegė jos narszki- niai. Ant rė- mo atbėgo žmonės su pagelbi, bet nors ugny užgesi- no, mergaitė lawo laip apdegusi, kad turėjo pasityti.

Miestelij Thomas, W. Va. ta- po uždėtas isz wiszkoj pagel- bos brolystis isz pradžių prie jos prisizsė 33 snariai. Tuom tarpinis užduros komitetas brolystės susieda isz skanczių sanarių: prezidentas — Powilas A- domantis; wice- prez. — Jonas Jan- kauskas; Kasierius — Petras Gu- zowskis; sekret. prot. — Pranas Szatkus; sekr. fin. — Juozas Ziberis.

Lenkizski Amerikos laikras- cziai juo tolyn, juo labiaus užsima perkratijėjimu Lietuwizsko- klausymo. Medegą straipsniame tankiausiai paduoda raszėjas pasir- raszės wardu "Žmogus". Raszuo- se tuose, kaip yla iszlenda isz mai- zo, lenkų wienpusystė i pas- istengimajų užlaikyti sawojek- mę ant lietuwų, taip kaip tai bu- wo baudzows laikuose. Argu- mentai lenkų tankiausiai ne turi pamato, jie neteisingi, isz ko gali- ma spresti, kad raszėjimas ne su wisų pažstama dirwa, kurą arti- stengėsi. Jeigu atsiranda tarp tų raszų kas swaibesnio, tai jau jis ne Amerikos raszėjų rankomis raszytas. Prie tokų swarbesnių lenkizskų raszų priguli dabar pa- tį lęsi i Paryžiaus lenkizską buk- rasztį "Wolne Polskie Sowo".

Lenkizskos laikrasztis "Polo- nia" paduoda, kad Baltimorėj, sa- lėje Orkestrion Hall, tapo atliktas ballius lietuwizskos Szw. Jono ba- žnyczios sanarių Pasielgimą susi- rinkusių ant balliaus lietuwų la- bai gire ir stato už paweikslą len- kams, kurie neretai tokiuose su- sirinkimuose susispeza.

Worcester, Mass. Juozas Gai- lewyczius, paemantis isz Kalw. paw. tapo sudo nusiprestas ant pu- sės metų i kaėjimą už girtuokly- sta. Jeigu reiktų pasodyti visus musų girtuoklius, gal ir kalinių neužtektų.

Isz Mt. Carmel, Pa. raszo: Lie- tuwizski Feral cina czia labai ge- rai. Gatawų pinigų yra \$1500; trauksis dar wia szitą mėnesį. — Mu- q lietuwizskas warganis- tras (dudorius), p. Kamaitis iszwazėwo i Pittstong ir apėmė tenai wargon- tros wia q; pasmus- gi atwazėwo isz Pittstong. p. Star- kiewiczius — 4 dieną szio mėne- sio atsikyrė su szium swietu Agota Sabaitėnė, 29 metų am- žiaus. Pasimnė po kudikiu. Pa- liko wyra su maža waikeciuz.

Raszo isz Bostono, Mass. kad tenykzeziiniai lietuwai apipirko lous del lietuwizskos parapijos už \$54.00, ant kurių statys lietuwizską bažnyczią, iszkalą ir kleboniją.

The Lithuanian Weekly "Lietuva"

PUBLISHED EVERY SATURDAY.
Exercises all kind of Job Printing and trans-
lating in all modern languages.

Subscription \$2.00 per year.

All communications must be addressed
"Lietuva" Publishing Co.,
954 33rd St., Chicago, Ill.

Nedelinis Laikraštis "LIETUVA"

Iszeina kas Savaita, Chicago, Ill.

KASZTUOJA:

ANT METU AMERIKOJE.....\$2.00
IN UŽMARE.....\$3.00

Užveizdetojas A. OLSZEWSKIS.

Raškasčiai (korespondencijos) ir lietuviškas tu-
ri būti adresuoti ant šio adreso:

"Lietuva" Publishing Co.,
954 33rd STREET
CHICAGO, ILLINOIS.

Pilnai turi būti sumokėti per MONEY ORDER arba
REKORDAVOTUS GIMINIAUS AR PAULIO

A. OLSZEWSKIO,

954 33rd St., Chicago, Ill.

Isz Amerikos.

* State New York yra per daug salygi, ka jau ir vietinės valdžios patėmojo. Juom daugiau kur at-
siranda salygi juom žmonės dau-
giaus turi girtuokliuoti, idant
karcemūnų ir jo salygiu galėtų
palaukti; suvienyose wiespa-
tystės daugiausiai salygiu at-
siranda tuose statuose, kur lietu-
vių yra daugiausiai. Argi mu-
siszkiai prie jų užlaikimo labiau
ož kitus prisideda? Akezyžios už-
žiūra stato New Yorko, patėme-
jusi, kad čia karcemūnų jau per
daug priviso, stengiesi jas suma-
žinti: pirmiausiai pakėlė mokes-
tius salygiu ant 8 dalybės sėnojo
mokesies. Teipogi syki uždary-
ta salygiu užgyvė ne daleis isz
naujo wel atidaryti; daleis čia
ji atidaryti tik tasyk, jeigu ap-
link esanti du salygiu taps užla-
ryti; taigi i wietę dwiejų užda-
ryti gal atsirasti wienas naujas.

* Neatrasti dar wagy, pereitą
nedėlia, iszardę duris su dinamitu,
iswierzė i bank miestely Fayett,
O. Isznesz isz čia \$3750 pinigais
ir apie 4000 dol. wiskosio wertes
popierų Rytmetų atėjusieje at-
rado dar ant žemės maise i su
10.000 dol. aukšnių pinigų, ku-
riuos tur but wagy bėgdami pa-
metė.

* Isz Kansas City raszo, kad pas-
apsigwėnusi netoli miestelio Hol-
ton, Kan. Ed. Welsh, pereitą nedė-
lia wieną wakara, atėję plėszikai
pabarzkino i duris ir kada tik an-
sai jas atwerė, plėszikai iswierzė
i widų ir surizę Welsh balsei
ji sumuszė; joim iszwartę
wiską, paėmė, kę werto paimiti at-
rado. To dar ne užėko: parmetę
suzeistą Welsh ant grindų, su
kirwju nukirto jam ranką, kurią
su sawim paėmė. Policija su pa-
gelba szunų jieszo anų plėszikų.

* Netoli Cleveland, O. 9d. Sau-
gio szijų metų, trukis elektriszko
geležinkelio, netoli Bedford, už-
wazėwę; ant tilto pastatyto ant
upės Tinkers Creek, drauge su
anuom tiltų nupuołė i upę. Du
čia waziuojanti žmonės tapo
užmuszti; kėletas gi to gele-
žinkelio tarnų likosi sunkei su-
zeisti.

* Omaha, Nebraska, tapo
suareztuotas miesto kasie-
rius Bollu ir jo pagelbininkas Eu-
gens Contler, nes pasirodė, kad
miesto kasoj truksta pinigų, ne
daug.... tik 100.000 dolierių,
kuriais anodu dalinasi.

* Ant jurių, pakrantėse Ka-
nados, susidauzė garlaimys Eal-
ing. Apie 6 waldėnų ryto, pėrei-
tos nedėlios pamedėję, Ealing at-
simuszė i uolą ir tuojaus pradėjo
skęsti. Juriškai suėdė i waltę-
lę, bet tapo tuojaus wilies i jures
nustūmti ant 50 mylių nuo kras-
to.

to. Utarnike da juriņku, esan-
čiu waltyje, suszalo. Utarnike
naktį suszalo kapitonas laivo ir
peczkury; sereidj pasimirė pa-
szinistas ir tris juriņkai, Ket-
werge gi dar wienas juriņkas.
Numirusius reikėjo tuojaus i jures
iwesti, idant apsaugoti apszalusę
waltį nuo paskendimo. Ketwerge
wakara gi pribuvo waltis i Causo,
Kanados pakrantėse, su 9 pasi-
liksiais dar juriņkais, Wisi jie
buwo taip nuwarge, kad nē wien-
isz jų ne gawėjo pastowėti; wi-
sus reikėjo perneszti. Wisi turi
nuszułuses wiskos dalis kuno,
nueko, pagal nusprendimą, gy-
čiojo, daugel isz jų tureę dar
numyrti.

* Angl. garlaimys Wildflower,
kurisai iszplauke isz Philadelphia
jos su 1,175,000 galionių neperez-
sityto petrolejaus, (gazo) paskyrto
i Prancuzija, prazwo ir nežinia
kokia nelaimė ji pasiekė. Mena,
kad petrolejus ant jo turėjo užsi-
degti ir per tad ir laivas sudėgė.

* Miestas Vernon, Tex., kurisai
pora metų atgal turėjo su
wirszum 6,000 gywentojų; jeme
buwo elektriszki sztrikariai ir
szwiera, szandien turi jau wos
pora szimtu žmonių. Tapo jis
taip sakant, wisi-zkai pieskos už-
dumtas, kures suneszojo čia wės-
ias isz pieskynų nuo sziaurės ir
rytų pusės, Girnos aplink miesta
tapo iszkirstos ir tuom wėjams
ir pieskoms atsidengė keles i
miesta, kuji i porą metų ir užbė-
rė; gywentojai turėjo kitur iszi-
kraustyti, likosi wien toki, kurie
neuzstengė persikelti.

* Isz LOGANSPORT, IND. raszo
apie szitokį neszwariu atsitikimą:
garsus čia apginėjas (advoka-
tas) George Forgy ir redaktorius
ir sawiņkas laikraszio "Lo-
gansport Daily Reporter" susi-
dauzė su kumszczomis redakci-
jos kanceliarijoje, kaip paprasti
girtuokliai karcemoje. Redakto-
rius tapo sumusztas. Priežastis
muszio buwo koksai ten straisnis
patilęs i laikrasztį, nupekintis
pasielgęs p. Forgy. Mat ne per
labai gerą paweikslą duoda žmo-
nims tuli Amerikos apswietunai.
Pesztynemis jak godonės žmonių
užsiplenyti negalima!

* WILKES BARRE, PA. tapo at-
rasta krautu wiskosiu pawogty
daiktų. Ant pareikalavimo dwie-
ju slowaku tapo policijos padary-
ta krata namuose ant Coal uli-
czios. Tuose namuose atrado ne
wien prapuolusius aniedwim slo-
wakam daiktus, bet ir daugel ki-
tų. Sawiņka namų ir užlaikytojų
tos wogty daiktų krautu wės,
lenkų Kozakų, jo paczia ir wai-
kus policija tuojaus suarezstawo ir
nuwedė i kalinį.

* Isz SAN DIEGO, CAL. raszo kad
gywentojai wakariņu pakran-
czų ežero Chapela, Sziaurinėme
Mexike, patėmijo, kad ant ežero
atsirado didelis sukury: i duobe
jo padaryta, ant pawirsziaus
wandeno, isz wų pusų pradėjo
wanduo tekėti su dideliu smarku-
mu. Sukarys i raukė keletą wal-
czų su 20 žwejų. Waltys ir žmo-
nes jose ne iszkilo, bet wisi prigė-
re.

* Newmonsville Mo. čia su-
degė negrus (murinas) Harry
Jordan, kurisai stengėsi nudurti
D-ra Clonda. Policija stengėsi ji
sumuti, bet Jordan juolė i
wiena medinę triolę, ten užsidarė
ir per plysius pradėjo szauodyti i
policijantus; tie, norėdami ji isz-
tos twirtynės iszwaryti, padegė
triolę. Tas wienok nesistengė isz-
bėgti, bet szaudė sau toliaus, sto-
wėdamas liepsnoje, pakol ant ga-
lo nekrito jau negywas. Wisai
sudegė.

Padekawone.

* Asz Fr. Eismontas szinciu szirdin-
giause acziu p.p. Kelpsh, Noreiko & Co.
už prisuntimą gerų taworų, tai yra:
drukojemos maszinukės kompas ir
lencingėlio, kurie man labai patinka
Už tai weliu wisems pirkti wisokus
daigtus geriau pas sawa negu pas žydus.
Su gwodone Fr. Eismant,
box 398, Duque-ne, Pa.

Isz darbo lauko.

Isz HAZLETON, PA. raszo, kad
netoli nuo čia, wietoje wadinioje
Chambery A. Pordee Co. pereitą
peitnyčią sudėgė brekeris. Szian-
dien čia daugel žmonių likosi be
darbo.

Ka-TYNESE, Cripple Creek, Col.
wadiniose Rebecca, atsitiko bai-
si eksplozija, kurios ant laimės, tik
du darbinį likosi suzeisti.

CHICAGO, ILL. susztraikawo
darbinįkai apdirbimo akmenų
dirbtuwų. Sztraiku jenczių yra
čia 800 darbinįkų. Priežastis
sztraiko yra tokė: dirbtuwės isi-
tais čia naujas maszinas, kurios
atlieka darbą iszmokinu-ų dar-
binįkų, kurie pirma uždirdawo
po 4 iki 6 dol. ant dienos; uždu-
rėti gi maszina užtenka paprasto
darbinįko. Taigi dirbtuwės atsta-
dė daugel iszmokinu-ų darbinį-
kų — užtatai susztraikawo wisi.
Bet kad naujos maszinos ne atlie-
ka wiso darbo, taigi darbinįkai
pasitiki laimėti, jeigu tik tarp jų
paczių neatsiras patsiduodančių.

CHICAGO, ILL. susztraikawo 40
darbinįkų cigarų dirbtuwės Op-
penheimero ir Fichero, po nr. 591
Larabee st. Dwi nedėlios atgal
tapo čia numazintas mokesis
darbinįkų ant tiek, kad jie ne gal
dabar uždirdi daugiaus 9 dol.
ant nedėlios. Policija sergti dirb-
tuwę, nes bijosi, idant darbinįkai
ne užpluta.

Isz New Yorko raszo, kad čia
susztraikawusieje siuwėjai (kriau-
cziau) laimėjo Szandien jau du-
gel kontraktorių sutinka ant wisk-
o, ko tik siuwėjai reikalauje. 5000
jų sugryžio ju prie darbo; žino-
ma, sugryžio kiti. Jeigu čia darbi-
nįkai laimėjo, tai tik dėka sawo
wienybės, nes tarp jų neatsirado
jodoszių, kurie, pasmaudodami
sztraiku, kaip kur net už pinigų
perka sau darbą. Toki bjaurus
darbai, net gėda mums isztarti.
atsitinka tankiausiai tarp lietu-
wų ir lenkų.

Isz PITTSBURG, PA. pranesza, kad
8 dienas szimėnio sudėgė bre-
keris Mauts Lieskauf. 500 darbi-
nįkų pasiliko be darbo.

WOKISZKAS konsulus New Yorko
persergti wokiszkus darbinį-
kus prieš agentus be istengen-
czius kontraktuoti, ypacz piet-
niuose statuose, darbinįkus ant
darbo prie kasimo Panamos ka-
nalo.

TRENTON, PA. sudėgė brekeris.
Apie 800 darbinįkų pasiliko be
darbo, dirbo čia daugiausiai li-
tuwiai ir lenkai.

Isz ALTON, PA. raszo, kad
sztraikas 800 susztraikawusių kal-
nakasių isz Gallitzin baigiesi; gri-
žta jie i darbą, kalnakasiai isz O-
stend, turbūt seks anų pėdomis.
Sztraikieriai stengėsi čia iszderė-
ti pakėlimą užmokėsio ant penk-
tos dalybės szendienio uždario,
bet nepasiekė; grižta jie dabar
prie darbo nieko ne iszdarėja.

PHILADELPHOS draugystė ap-
weizėjimo darbinįkų be darbo e-
sanzų, atsirandanti po wiespa-
tystės užduj, szį žiemą iszdali-
no 25,000 pietų darbinįkams dy-
kai.

AURORA, PA. čia, atsitiko ex-
plozija garinio katilo "Pennsyl-
vania Coal Co." Daugel darbinįkų
tapo sunkei suzeisti. Taigi tie su-
zeistieje darbinįkai apskundė
kompaniją; jų apginėjai iszreis-
kė, kad katilai buwo seni ir pa-
gėdė ir kad eksplozija atsitiko tik
per kompanijos kaltę.

CHICAGO, ILL. Sztraikas darbi-
nįkų biciklių dirbtuwę "Monarch
Co." apie kurį jau raszėmė pereitą
numeriję "Lietuvos", pasibaigė.
Kompanija pakėlė darbinįkams
užmokėsį ant 10 procentų, wieton 20, kaip isz pradžių
norėjo. Darbinįkai ant to sutiko.

CHICAGO, ILL. didelėje kriau-
cziszkoje dirbtuwę Aaron, pn.
548 Robey ul., kur daugiausiai dir-
ba merginos, dirbantieje pakėlė
sztraiku. Darbdawys stengėsi jo-
mus numazinti užmokėsį uždar-
bą ant pusės to, kę mokojo iki
szio.

Aplink Wilkes Barre, Pa. dar-
bai anglų kastynės susilpnėjo.
Dirba tenai tik po 2 arba 3 dienas
ant nedėlios.

Wisokios Žinios.

† Profesorius universiteto
Wuerzburg, Wokietijoj, p.
Roentgen apreiszkė, kad jam pa-
sisekė iszra-ti szwiera, kuri wi-
sus daiktus daro permatomais.
Su pagelba szitos, naujai iszras-
tos szwiesos galima nuimti foto-
grafizką paweikslą kokio nors
daigto uždaryto medinėj skry-
nioj, ne reikalaujant jos atidary-
ti, nes spinduliai tos szwiesos
liuosai persigriebe per medinę
skrynją. Iszradimas tasai yra
labai didelės werczios, ypacz prie
gydymo žmonių, nes su pagelba
szitos szwiesos gydytojas wisada
gali nuimti paweikslą widurių
žmogaus kuno, kę szandien tur-
tik spėti, nes jo ne mato, taigi
ne gal žinoti, kaip liga yra isz-
sikėrėjusi.

† Europoj iszeina isz wiso per
25000 laikraszčių; juom kokai
krasztas apswiestesnis ir augsz-
ciaus pasikėlęs, juom jis dau-
giaus turi laikraszčių. Pagal
skaitlių iszleidžemų laikraszčių
pirma wietą užima Wokietija:
čia iszeina per 6000 wisokių
laikraszčių, tarp kurių 1000 is-
zeina kasdieną o tarp jų daugel
net po tris syk ant dienos; ant-
rą wietą užima Anglija su 3200
wisokių laikraszčių, tarp kurių
900 iszeina kasdieną. Prancu-
zijoje iszeina 3000 laikraszčių,
tarp jų 800 kasdieną; Italijoje is-
zeina 1400 laikraszčių, o tarp jų
200 kasdieną; tiek jau turi ir
Austrija. Bewiek tik pusę kaip
Lietuva turinti gywentojų. Da-
nija turi per du szimtu wisokių
laikraszčių, o tarp tu 30 iszei-
nanczių kasdieną. Musų tewynė
Lietuva užima paskutinę wietą
tarp wisy tautų Europos; ant
3½ milijono (persipraszome Vie-
nybės, jeigu nepaimame jos pa-
duoto skaitliaus lietuwių 10 mill.
— nes tame skaitliuje prie lietu-
wų ji prirokawo wisus baltga-
džius, kurie juk ne lietuwiai)
iszeina wos: Europoj 7, o Ameri-
koj 4 "Bostono Lietuwiszkąjį
Laikrasztį", kaip jau neiszeinan-
či aplėidžime). Tame skaitliuje
nera nė wieno iszeinanczių kas-
dieną.

† Nesenei netoli Szofhauzeno,
ant Reino, parubežiuose tarp
Wokietijos ir Szweicarijos, tapo
atrasta daugel žmogiszkų kau-
lų susimaiuszių su kaulais: mes-
kų, elnių, su szukėmis molinių
puodų ir titnagiūnių kirwukais,
kokius ir Lietuwj laukuose žmo-
nes atranda, bet wadina juos pa-
prastai perkuno kulkomis, nors
jie yra tai ginklai prieš mus,
labai senie čia apsigywenusių
žmonių. Isztyręs tuos žmonius
kaulus, profesorius Kolman isz
Bazlejos persitikrind, kad kau-
lai tie priguli žmonėms labai ma-
žo ugio, nors ne jauniems, bet
wisai suaugusiems. Jau pirma
Rymo profesorius Šergi apreis-
kė sawo raszuose numonę, kad
pirm atsiradimo szandieninių
gywentojų Europoj, ji buwo pir-
ma apgywenta žmonių labai ma-
žo ugio, kurie čia turėjo atei-
ti isz Afrikos. Dabar taipogi isz-
plaukose apes Nilius, widuriuo-
se Afrikos, atsiranda žmonės
Akkasų giminės labai maži: u-
gis jų nepereina ugio mažų wai-
kų musų kraszte.

† Paryžiuj dabar iszėjo knigū-
tė paraszta p. Bocher'o, apie a-
teitę Europos. Raszėjas prana-
szauje Europai wargingą ateitę.
Sako, kad Europa, su jos szian-
dieniniais gywentojais turėsant
prazuti, o jų wietą užimę gel-
tontskuriai Azijos gywentojai;
iszdirbytė ir pramonės prazūs
Europoj, nes jų ne bus kam pa-
dawinėti. Ir szandien jau Euro-
pai iszpuola sunkei kituose
krasztuose kariauti su iszdirbyste
Azijos gywentojų, kur žmones, pa-
sigianėdindami mažesnių uždar-
bių, ima mažesnių už darbą žmo-
neų: (darbinikas prancuziszkas

ima ant dienos po 7-8 frankos,
chiniecziai arba indiecziai už
tenką i franko). per tai ir wiso-
ki iszdirbi mai čia pigiaus kas-
tuoje. Atėis laikas, kada Azijos
iszdirbimai atsiras wisur Europoj,
o tasyk-wiso dirbtuwė Europos
turės nusi otidarbą. Daugybė žmo-
nų atsirastu be uždarbės ir duo-
nos kasnio. Isz d. lies ir szandien
galima bijotiesi tos ateitės, bet
kasgi gal žinoti, kasdar gal atsitik-
ti: tankei maža priežastis dide-
lius waisius atuezza; ateitės gi
nieks nežino.

† State Colorado (Saw. Wiesz.
Am.) pereitą mėg iszkauė aukso
už 18,605,000 dol. isz ko ant auk-
so kasykų Cripple Creek iszpuola
8,100,000 dol. Taigi, pernai isz-
kasė čia net ant 2 milijonų dol-
lierių daugiaus negu Californijoje,
kurę dar wis laiko už turtingiausį
kraszta.

† B. Altick isz Lancaster iszra-
do prietaisą apsaugojimui žmonių
nuo suwazėnėjimo. Prietaisas toke
pritaisyta prie sztrikario arba
wėzimo ne daleidže suwazėnėi
žmogų Reikia nors mažiausio pri-
sikisziimo, o tuojaus nupuołia ant
žemės guminis cilindris ir nepri-
leidže nors parpuola-į žmogų pa-
siristi po ratais, Tokios prietaiso
reikalingiausios but Chicagoje,
nes, turbūt, niekur ant swieto tik
žmonių ulycziniai karai nesuwa-
žinėje, kaip Chicagoj.

† Isz Wawzawo, Lenkijoje, ras-
zo, kad čia netoli nuo primiesz-
czio Wawzawos, wadinamo Praga,
sargai čia bėgauczio geležinkelio
patėmijo naktį, lomoje, besiku-
rinanczią ugnį. Priėgarių, pamatę
ant žemės begulinių wyciszką
lawoną. Kunas buwo apdėtas sku-
durais ir pakuloniis, aplietas su
petrolejumi (gazu) ir padegtas.
Taigi toje ugnelė pasirodė tai dē-
gantis lawonos. Turbut tas žmo-
gas tapo užmusztas, ka reiszkia
tas, kad jis buwo nuogas, ir pa-
degtas. Burna jau buwo taip ap-
dėgas, kad negalima buwo jo pa-
žinti.

† Isz Kaliszio, Lenkijoje, ant ke-
lio tarp Lodziaus ir Kaliszio, tarp
Żarkų ir Pabijonų omnibusas su
keliolika žydų, bewaziuojanti nak-
tyj, nusirito nuo kelio pylimo tie-
siog i szale tekanczia upę. Wisi
omnibuso esanti žydai upėje pri-
gėrė.

Reikaluose musų iszei- wių.

Nuolstai laikrazeiniai paduoda
atsitikimus apie prigawystes pas-
laptų agentų; dabar wel randame
žinią isz Tilžės apie iszwiliojimą
nuo Wienos lietuwaitės, norin-
czios keliauti i Ameriką, net 110
rublių. Nors kelionė i Ameriką
isz wiso neka daugiau kaip pusę
tų pinigų te kaszuoje, bet toje
mergina negalėjo waziuoti, nes
apsai paslaptasis agentas, iszwi-
lioja pinigus szifkortes nenupir-
ko, bet su pinigais prapuolė;
mergina gi pasilikusi be skatiko
sweetimam mieste, ne butu galėju-
si nė atgal i Lietuvą sugryžti.
Jeigu ant kelionės nebutu Tilžės-
cziai sudėję. Teipogi atsitinka,
kad musų iszeiwiiai nusipirkę
parubežiuose, szifkortes, per tarpi-
nikyste paslaptų agentų ir užmo-
kėję už jas brangiaus neng kas-
zuoje ant greicziausiuų lai-
wų, nukelėwę tik i pamarius
persitikrina, kad jų szif-
kortes yra tu parubežinių agentų
iszpirtkos ant palengwiausiuų
laiwų ir kad čia ilgai dar pri-
reiks palaukti. Atsitinka teipos-
gi, kad wiskai parubežiuose apsi-
gywenę prigawikai už szifkortes
parduoda paprastus tikų agentų
adresus ir žmogus persitikrinęs,
kad jisai yra wiska užmokėjęs, ke-
liauje su jais i pamari, pasitike-
mas, kad taip kaip tie prigawikai
pažadėjo, tuojaus ant rytojaus
galės iszplaukti, tuom tarpu čia
tik persitikrina kad tie adresai
tai ne szifkortė ir su jais negali-

ma keliauti, taigi, jeigu dar turi
pinigų priwerstas buwo čia isz-
pirkti tikrą szifkortę, o jeigu jų
neturi buwa gražinamas atgal na-
mūn. Maskolijoje, Lietuwj nėra
tikrų agentų, jeigu čia atsiranda
pardawinėnti newa szifkortes,
yra tai paslapti ir tokių reikia
kuo labiausiai saugotiesi; prigawi-
kų gi ne truksta ir Prusų pusėje,
yra jų net pamariuose, kaip n. o i
Hamburge; gauda jie ant geležin-
kelių musų čia atkelawusius
žmonis: jie tankiausiai yra musų
kraszto žydėliai.

Taigi, idant apsaugoti, ke-
liaujant nuo wisokių apgawikų,
kurie wisada prižada wisą, ko
tik žmogus reikalauje, bet jau
pažadėjimū ne iszpildę, nes žmo-
gus i pamari nuwaziawęs juk čia
jū neatras, reikia saugotiesi wi-
sokių nepažįtamų tarpinikų.
Geriausieji waziuojantieji yra,
kad jeigu jo giminės arba pažys-
tami prisunečia jam iszpirkę lai-
wakortę isz Amerikos, tada tu-
rant jau iszpirtą szifkortę, joks
apgawikas jo prigaut negales.
Reikia kreiptiesi wisada prie tik-
rų agentų, tarp jų gi wel geriau-
sei prie garseinių ir jau praturtu-
sių, nes tokie, žinoma, jau tiek
nerupės apie uždarbį kokios mar-
kės daugiaus: jie pasigianėdins
ir mažesnių pelnų neng tie, kurie
wos pradeda, nes aniems jau rupi
ne wien szandieninis uždarbis,
bet ir nuo seniaus iszdirbta garbė,
kurios žudyti ne norės.

Kurie keliauje be laiwakorczių,
tai geriausiai padarys, jeigu jie
pirm wiso ko, pirm iszwaziuojent
isz namų susiraszys su turtingi-
giausiu ir didžiausiu Bremos
liuwj draugystes agentu F. Mis-
sleriu (antraszas: F. Missler,
Bahnhofstrasse 30); net szifkor-
tes ant Bremos liuwj iszpirk-
tos Amerike, wisos yra anos
draugystės sudėtos pas Mis-
slerį Jisai, kaip nutėmyjomis, ne
retai, iszdera neturtingiems pi-
gesnę kelionę, neng ta galetu jie
padaryti kreipdamiesi tiesiog
i paczia garlaimių draugystę. Tei-
pogi jisai wisur Prusų parube-
žiuose, kaip Bajoruose, Eddku-
nuose turi nepaslaptus agentus,
kurie per po rankas keliaujan-
ties palengwina kelionę per
Prusus i pamarius.

Pirmaus keliaujanti per Bre-
mą nereti skudawosi, kad juos
netesingai priwerze pirkinėti ne-
reikalingus kelionėj daiktus už-
laikytojai gspadų ir pardawinė-
davo brangiaus, neng jie isztikro
weri buwo; atsitikdavo ir dan-
giaus prigawyszių už gspadinį-
kų, dabargi persitikrinome, kad
Missleris įrengė sawo iszeiwems
sawo gspadą, kurioje per jo ran-
kas keliaujanti, be užmokėsio isz-
buwa iki iszkilaujant; perka gi
tik tą, ka nori ir už prekę, už ko-
kę tą daigtą parduoda ir mies-
te. Missleris turi kantora teipogi
ir New Yorko (antraszas West st.
106) taigi iszeiwiiai ir čia pribu-
wę gal atrasti wisoki tolesnį ke-
lionę palengwinma.

Del perwazėwimo liuosai, be
brangei kaszuojencziuos paslaptos
kelionės per maskolizką rubežiu,
idant nereikalauti wedėjų, geriau-
sei yra pasirupinti rubežinę ant 8
diemų kortelę. Tokes kortas isz-
duoda Suwalkų gubernijoj, pa-
rubežiuose waitai, Kauno guberni-
joj — assesoriai. Tolesnė gi pru-
suose kelionė jau turėtu paleng-
winti parubežiuose esanti Missle-
rio agentai.

Gromatnyczia.

Raszėjui eilų "Nelaimė Lietu-
wio" ir "Wargdienio". Atleiskie
Tamista, kad nepatilpinsime Jusų
eilų; jos dar ne tinka; dirbkie
toliaus ir mokykiesi, kaip iki szio
be pailsio, o gal toliaus galėsi ir
ėiles rasztyti teip, kaip pats raszo
iszmokai.

P. GEONTENIAL. Tamistos eilu-
tės ne tinka i laikrasztį: jas jau
per daug yra ir taip mokanczių,
nes pažista ki-kwienas senenis
lietuws. I laikrasztį tinka tik
naujos, paties raszėjo padirbtos
eilės, o ne isz kur nors perrasztytos
ir tai wien tasyk, jeigu jos yra
gerai sudėtos. Tamista gi suwasę
iszraszai isz surinkimo "Lietu-
wiszkio Dainų" iszleisto p. Pauk-
szcio. Tame surinkime jos atsi-
randa ant 423 puslapio.

ISTORIJA Suwienytu Walsstiju AMERIKOS.

(Tasa.)

Tapo atrasta, jog žeme Californijos, kuri wa-
sara arba sausame laike išžudo wisu ne wisu-
torejo stebetina galia išduotie kwieczius ir kitus
wisus jawus, su wynuogėmis ir kitais waisiais. Ta-
da žmonės tapo žemdirbiais. Po keliu metu supra-
to, kad isirink mai ne išwėdimo kwiecziu buvo ly-
gus prekiai iskasimo aukso.

Su periodu „auginimo kwiecziu ir augmenų
žmonės pradejo labiau rupintis apie inrengima su
wo gyvenimo ant Ramiojo oceano kranta. Je pa-
mate, jog žiem nieko ne stokuoja, del apsigyweni-
mo tame ženklywame ore ir gausinguose uždar-
biuose už žmogizska darb-zluma.

Laipsningas pasikelimas Californijos buvo
staigus ir apstus. Pirmieji nesiziotojai kulturos Ca-
lifornijoje buvo, kaip isirinkti, jami wyrai su e-
mergija ir protu. Daugelis buvo gražiai mokiniai.
Tai dadeva labai asztru ir progressiwai zka pawida-
la del Californijos gywybes ir ciwilizacijos.

Didelia „Pacific“ geležinkelio, pastatyto 1869
metuose, Californija yra sujungta su miestait ant
Atlantiko kranta.

Inteikslogais garlaiwiais „Pacific Mail Kom-
panijos“, Californija dsiieke pakra-zezius Azijos.
Szia linija prekybos, su jos aukaisiais ir kwiecziais
laukais, duota tikra pamata Californijos geresimo.
Prie to da turi buti priskaitomi, kaip lygios swar-
bės, akwa su sistema wisuomenizsku moksleinu, žy-
dintis walsstijos Uniwersitetas.

Californija pagal paskutiny suskaityma 1880,
turejo su wirszum 560 000 gywentoju.

2. OREGON.

Krasztas OREGON'o, nors isz netycziau buvo at-
lankytas per laiwinkus no augstywu laiko, ne-
daug atsižywejo bewiek iki pabaigos septiniolikt-
o žyus. Ape 1718 metus da prekybiniai laiwai isz
Bostono, po kapitonas Kendrick'is Gray, atsilauke
Oregono krasztuose.

1792 m. Kapitonas Gray atrado didelę upia
Oregon, kuria jis pramine „COLUMBIA“, wardan lai-
wo kapitono Kendrick'o. Tuom laiku tas krasztas
ne prigulejo jokiai tautai.

Kada Suw. Walsstijos apturejo no Franczu
didelia territorija Louisiana, 1803 m., prezidentas
Jefferson nusiente partija del jos isztyrimo, po wado
was Lewis ir Clark; jie turejo nusiduoti in augst-
taja daly wandenu Missouri upes ir isz cze trauk-
tie skersu iki Ramiojo juriu.

Szitie drusus isztyrejai, su partij žoniu, isz-
lipo ant žemes 1804 metuose. Jie i ztyre iki pat
isztakos upes Missouri, atogumo triju tukstanciu
myliu, tada perejo didely wandeny upes Colum-
bia ir taja upia iki jos intakos. Tai buvo pirmas
isztyrimas to kampo.

Donesimas ape szita isztyrima trauke Johna
„acob Astory, tolgrenty prekeja New York'o,
prie inkurimo naujokiams ant krantu Oregon'o, su
pawalgonis prekiawimo skuromis. Ponas Astor
szsiunte wiena partija žonia, o antra wandenu
ant laiwu, ir 1811 metuose tapo inkurta naujokiu
ant pietiniu pakraszeziu Columbijos. Ta naujoki-
ne tapo praminta „Astoria“.

Britueziai pradejo labai użwydetie tam ame-
rikonu apsigywenimui ir pradejo sawintis Sziaurini
uapria ant pakraszeziu Ramiojo juriu. Per
nedalikiama žodzio, Astoria tapo atiduota britiskai
„Sziurwakarinei Skuru Kompanijai“, 1812 me-
tuose.

Suwienitos Walsstijos ne mustojo sawinfiesi ta
krasztu. Dikezi susinesimu, kas link to daly-
ko, inwiko terp tu dwieju randu. Ant galo, 1818
metuose, Suw. Walsstijos ir Anglija susitare dalytis
wisa ta territorija per dozint metu. 1828 me-
tuose sandara dalinimosi użwauldimais tapo at-
daujinta, su nusprendimu duotie metinia infor-
macija kiekwienu partijai.

Sulig tuom laiku skaitlius Amerikonu Oregon'e
buwo ne ženklywas ir pirmi swarbesni apsigywe-
nimai tapo inwinkdinti 1834 m. Ta meta barelis
Metodistu misionieriu apstijo griztoje lomoje
Williamette. Oze prie ju pristofjo kiti ir keletas
misionieriu stoczio tapo inkurta.

Jokiu apsigywenimu toje apigardoje, no ku-
riu butu inwytika koki susirenimai, ne buvo in-
kurta iki 1846 metu. Tada liko adereta, kad A-
merikonu użwauldimai plietusi terp toli in sziauria,
kaip siekia 49 graduso, geografi-zko ploczio. Greta
tybu Oregono tapo potamsurengta Walsstija Oregon,
territorijos Washington ir Idaho. Oregon tapo
suorganizuotas in territorija 1848 metuose.

Augimas Oregono buvo labai palengwas iki at-
radimui aukso Californijoje. 1850 metuose kong-
reas iszdawe instata atiduodanti žemias Oregono
del apsigywenimo. Tas krasztas tada pradejo pyl-
dytis. 1859 tapo pridetas, kaipu Walsstija.

No padirbimo Pacific geležinkelio augimas
Oregono buvo nepaprastai staigus. Jis turi dide-
lius turtus ir ženklywas gerybias del patraukimo
nauju gywentoju. Oregono 1880 metuose buvo
gywentoju 90.000.

3. NEVADA.

Plotas Nevados buwe dalis territorijos, ku-
ria Suw. Walsstijos gawo no Mexikos, pagal Gua-
dalupes Hidalgo sandara 1848 m.

Kada dabartinis rubezius Californijos buvo pa-
žymetas, 1849 m. naujai prideta aprube prie ry-
tu tapo suorganizuota kaipu Utah territorija. Ta
territorija apeme dabartinia walsst Nevada.

Kada Nevada buwo dalia Utah, pribuvo in
jadalele žmoniu sektos Mormonu. Szitie pirmieji
weklusapgywentojai nuwiko in Nevada 1848 me-
tuose. Žmoniu buwo labai mažai, iki periodo pir-

mo didžio atradimo aukso, 1859 metuose, bet nuo
to laiko staigu paaugėjo; gero kas skaitlius miesteliu
tapo użpamatuota, terp kuriu Virginia City ir
Carson użsieme kasimu szwino.

Nevada tapo surengta in atskira territorija
1861 m. Territorizskas randas użliko iki 1864 m.
kuriose Nevada tapo prijungta prie Unijos, kaipu
Walsstija.

Turtingumas Nevados remiasi labjausei ant
iszdirbimo sidabro. Ji turi turtingiausias kasyk-
las sidabro ant swieto.

Jau mateme, kad territorija Utah tapo suorga-
nizuota 1894 m. Szita territorija pirmiausei tu-
po apgywenta per Mormonus.

Mormonu sekta użdejo Joseph Smith, gyme-
Vernont'e. 1830 m. jis insteige teip wadinama
„Knyga Mormonu“, kuri, sake jis, buwusi
apreiskimu naujos religijos.

Keletas pasekeju susirinko pas Smith'a. Pir-
miausei jie apsisido Ohioje, potom Missouri'je ir to-
liaus Illinois'je, ir cze pastate miesta Nauvos. Kur tik
jie apsigywenio, wisur buwo ptikti su baisiais per-
sekiojimais ir Smithas tapo użmuzstas per gauja uż-
puoliku 1845 metuose.

Smith'o, kaipu Mormonu pranaszo, użeme
wieta Brigham Young. Mormonai, arba, kaip jie pa-
tys sawe w dindawo, „Pastaros Dienos Szwentie-
jie“, nutare jieszkoti użdangos tolimose Wokaru
puszeziu-e. Jie trauke prie apielinkes Didzio Dros-
kos Ežero (Great Salt Lake) Szicze jie pastate
miesta wardu „Salt Lake City“.

1857 m. laike administracijos prezidento
Buchanan, pakilo nesutikimai terp Utah'o wirszi-
ninku ir Federalizsko rando. Prezidentas paskyre
Alexandra Cumming'a gubernatorium ir iszsiunte
kariumeria po Jenerolu Alberta Sydney Johnstonu
del pagelbos aiwiniems użreikimams.

Young'as norejo tapie gubernatorium; ir ka-
da jis dagerdo ape prisiartinancia Jonson'o armi-
ja, susziuke sylas Utah'o ir prirengto ant susire-
nimo. Buwo misionijai, jog ten inwytis praliejimas
kraujo; bet sumi-zimas tapo nuildytas ir Cum-
ming'as liko gubernatorium.

Augimas Utah'o buvo staigus. Isz wisu szia-
urini swieto tikintieji in mormonizsku moksla rin-
kosi in ta territorija. Daug žoniu megino sekie
„daugpatysta“ (pokeliolika pazuju turetie) kuri yra
dalimi ju religijos. Utah linksminosi sawo gery-
bemis ir 1880 m. skaito žmoniu no 50 iki 80 tuk-
stanciu.

VI. KARE ATSIMETIMO.

PRIEŽASTIS KARES.

Dabar turime apipažytie su istorija namines
kares Suwienytu Walsstiju. Szita kare prasidejo no
szandimo ant twirtynes Fort Sumter, Balandyje
1861 m., ir pabaigė su pasidawimu Pietiniu ar-
mija. Balandyje 1865 m. Tokiu budu ta kare tru-
ko keturis metus.

Mes galime pasakytie ape karia atsidalinimo
Suwienitose Walsstijose, jog tai buwo wienas isz
baisiausiu susirenimu, koks kada galejo pasitaikn-
tie. Kare buwo atliktas su didelemis armijomis, ant
pacios territorijos, ir su baisingais žudymais. Tas
kowoj mas buwo labjausei apgalgetinas ir apwerkti-
mas koks tik galejo butie, nes jis atstikio terp
dwieju broli-zku pusiu žoniu, kurie pirmiau bu-
wo laimingiausi ir pasekmingiausi ant swieto.

Laike administracijos prezidento Buchanan'o,
siekyje 1860 m., blogi juo-mai, arba kaip mes pa-
wadinsime „antagonizmas“, terp Sziaures ir Pietu
apsireizke atsimetimo South Carolinos no Unijos
Pagal pawelska South Carolinos netrukus seke ir
kitos Pietines Walsstijos.

Szitas antagonizmas terp Sziaures ir Pietu tu-
rejo, sawo gilei sulidinis szaknis szios žemes istori-
joje. Seklos kares buwo pasetos priesai žmonis, ku-
rie użgime del iszlaikimo tos kares.

Buwo nesutikimas nuomoniu kaslink naturos
Suwienytu Walsstiju waldzio, arba rando, bewiek
no laiko, kada Suwienytos Walsstijos stofjo randu.
Wieni sake, jog Federalizska Unija buvo tokiu
SUSWIENYJIMAS, kuris gali butie perdirbtas pagal
walia ir nora prigulencia Walsstija. Kiti laikesi,
jog Federalizska Unija surengta tautizska randa, ku-
ris ne gali butie atmainomas.

Po teisybei tai buwo labai platus nesutiki-
mas nuomoniu; bet meile wienybes buwo twirta
wi-ose wieszpatystese, ir tas nesutikimas kaslink te-
orijos rando gal nebutu dawedes iki sudraskimo U-
nijos, jeigu ne swarbus medegizski klausimai butu
iszdygia del dawimo praktizsko supratimo nesutin-
kanozioms nuomonems.

Keletas tokiu klausimu pasikele. Teip Pietus
geide liuosos prekybos, kada daug didesnis skait-
lius žmoniu sziaureje, labjausei tie, ka prigulejo
prie iszdirbyscziu Walsstiju, trozsko użtarimo tari-
fos. Bet klausimas, kuris placiazi atskiede Sziaure
no Pietu, buwo klausimu ape WERGUWIA.

Laike kada tapo priymta Konstitucija, wergu-
we buwo Sziaurinese liginiai kaip ir Pietinese Wal-
stijose-e. Sziaurinese Walsstijose skaitlius wergu
buwo wisai neženkljwas. Pietuose jie buwo labai
skaitlingi no ankstywu kolonizsku laiku, isz tos
prieziusties, kad wergai darbiuokai pelningai buwo
sunaudojami prie sodinimo ir auginimo tabako ir
ryziu. Iszradimas per Whitney, 1793m., bowelaines
maszenos, netrukus padare szaka waisinimo ir augi-
nimo bowelinos Pietinese pramonese. Szitas padare
didelius reikalawimus didelio skaitliuws nigeriu.

Teip atejo ant to, kad reikalai Pietiniu Wals-
tiju tapo arti suriszi su wergais darbiuokais. 1860
metuose skaitlius nigeriu Pietuose daaugo iki 4 mili-
jonu. Sziaureje gi, kur wergai darbiuokai ne teip
buwo naudingi, werguwe greit iszmire. Naujos
sziaurwakarinis walsstijos prispilde su liuosais e-
migrantais. Tokiu budu prieszingumas werguwiai be-
pertrukio augo.

(Toliaus bus.)

APIE ŽEMIA IR KITUS SWIETUS, JŲ BUWĖ IR PABAIGA.

Pagal Heilperna.

(Tasa.)

Du ko-
kiu nors mažmažiū, paweikslan, du popieros szmo-
teliu lengwai galime prie wienas kito priartinti,
bet juodu pats, nors lengwi, wisgi nepriartina.
Tas atsitinka todėl, kad juodu maži, o jeigu leng-
wi, tai atsikancio stangumo netur, o toki, kaip
jau žinome ir pajiega sawitarpinio traukimo maža
teturi — taigi jie ir negali pergalėti wisų priesze-
nybių. Del bandawonės tapo padaryta didelė me-
talinė kulka ir pakabinta ant szniuro; szale gi jos
pakabino mažesnę — taigi ta mažoji, wieton k-
botistaczė, tiesiog i žėnę, pasikreipė truputį i
szoną didesnę, ta pati galima patėmyti pakabinus
ant siulo swartij netoli didelio kalno: swarsti-
wietoj kyboti tiesiog, krypta i kalnų pusę. Ta ga-
lima lengwai patėmyti, nes prisiartinimas yra gana
didelis. Jeigu paimtume szmotėlį medžio ir akmens
ir nu-keltume krasztą, tai jau pasikui ne galima tu
dalių taip druzei sulipinti, kaip tai pirma buwo
nes tarp tų dalių wis atsiranda oras, kurisai neda-
leidže dalims taip druzei prisitraukti, kaip pirma
buwo.

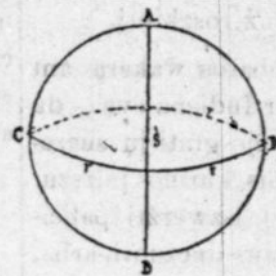
Jeigu dabar, ant paweikslu, szmotą sawo
medžio iszime i wandeni, tai iszėme matome, kad
jis yra szlapes, t. y. wanduo prie jo prilipo, arba
kitaip sakant, likosi medžio pritruktas; teipogi
purwai, kreida, pakizins ant papieros arba ant
medžio taipogi prilipo, nes palieka žinainu
bruk-znį, kurio jau ir nebraukti negalima; taipogi
gi szlitas su wandeny susimaišo, tas pats atsi-
tinka ir su sutartiniais daigtais: aukso, cidabro,
sutarpinus, galima sumaišyti su kitais sutarpi-
tais metalais, kaip antai: su geleže, wariu ir t.t.
Tas atsitinka per tai, kad dalėlis wandens ir spi-
rito, cidabro ar aukso su wariu, prisitraukios tarp
sawes, sulipna. Taigi ne wisi daigčiai turi użtenkan-
cia pajiega wiens kitą prie sawes prisitraukti,
bet kiekwiens szlėgesi i paduryti, o jeigu to pa-
duryti negal, tai todėl, kad pajiegos sawitarpinio
traukimo yra per mėsas; jos ne gal pergalėti wi-
sų atsitikusių prieszgybių; žėmė gi yra taip di-
delė, pajiega jos traukimo taip twirta, kad ji i-
tenge wiską priesawes pritruakti. Jeigu akmenį
paleisime liuosai, nupuls jis tuojuos ant žėmės, bet
jeigu jis iszmesime isz wisų pajiegu augstzyn, arba i
szalį, laikysis jisai walandą ant oro ir paskui nu-
puls ant žėmės ir juo greicziaus jis kyls jaugstzi,
juo ilgiaus laikysis ant oro. Taigi kodel jis kyla
augstzyn, o ne puola tuojuos žemyn, kaip ta kart.
kada ji liuosai paleidžėme? Delto, kad pajiega kru-
tejiu yra czia didesnė, už žėmės pritrukima; pa-
kol koksa nors daigtas, įrijas ta pajiega użlaiko,
pakol jis gal krutėti, patol ne puola ant žėmės. Jeigu
padėsim ant žėmės, kokele žemyn waių wilką, jis tuo-
jaus parpuls, bet jeigu gerai pasukę paleisime, juo
ilgia s jisai krutės, nors ir pasilenktu ant szono, bet
wisgi neparpuls ir suksis nuolatui apie sawo kojū-
kę. Žėmė traukie prie sawes netik daigtus, kurie
ant jos randasi, bet ir mėsai, szalę ir kitus dan-
gizskus swietus. Tai kodel mėsai ant žėmės ne
nupuola? Swarbiause priežastis yra toje, kad mės-
nėsis nuolatui bėga, taip kaip iszmesias augstzyn
akmuo, pasuktas wilkėlis arba kulka isz kanuolės
iszszauta ir bėga labai greitai (nes mėsėnis nuo
žėmės yra 50000 mylių ir i 4 nedelias apibėga ke-
lią aplink žėnę, kuris iszszaka 320000 mylių, tai-
gi iszpuola ant dienos apie 10000 lietuwiszkų my-
lių, ko nejos geležinkelio trukis ne įstengs). Taigi,
jeigu mėsėnis taip greitai bėga, jis ne gal nu-
pulti, nes ji użlaiko bėgimo pajiega, bet taipogi
ir nuo žėmės nubėgti tolyn negal, nes žėmė ji pri-
trauke, taigi, turi jis sukintėsi apie žėnę, taip, kaip
ant paweikslu suktume aplink akminį, priszėta ant
galo szniuro; taigi turi jisai but žėmės traukimo
użlaikomas kaip pririzstas akmuo ir szniuro prilai-
komas. Taipogi ir mėsai pritruakti stengėsi žėnę,
bet, kad jis daug mažesnis, tai jos prisitraukti nei-
stengė. Kad jisai stengėsi žėnę pritruakti, tai ma-
tome, nes kaip tik mėsėnis atsiranda ties jurėmis,
tai wanduo juose pasikele augstzyn, darosi wanden-
io kalwa labai didele ir toje kalwa traukesi jurių
pawirszium nuolatui drauge su mėsėniu iki krautu
ir juos użlieje; wadinasi tasai atsitikimas prilau-
kimo arba pasiklikimo jurių. Einant menuliu to-
liaus, jau wanduo sekti su juom ant žėmės ne gal,
nes ji użlaiko krantas; pajiegos gi pritraukimo
mėsėnio nėra taip twirtos, kad galeti wisu jurių
wandeni isztraukti; taigi atsitolinus menuliu, wan-
duo jo pakeltas nuslūgsta ir pirma jo użlėti krant-
tai wel sausi pasirodo ir tasai nuslūgimas jurių
wandens wadinasi — jurių nuplaukimas. Taip buwa
ant kiekwienu jurių kasdiena da kart pasiklikimas ir
nuslūgimas wandens. Teipogi menulio pritruaki-
mas pagindo neretai pawelina sutarpinto ugni-
nio skystimo widuriuose žėmės ir tuom gimdo žė-
mės drebėjimus ir iszsiliejima auginio skystimo isz
widurio žėmės per olas ugninių kalnų, arba wulk-
nų. Kaip menulis ir žėmė, taip jau žėmė ir saulė,
kaip ir wisi kiti dangizsai swietai wiens kita stengė-
si pritruakti ir todėl jie wisi ne gal paliauti kru-
teje ir per tai ne nupuola. Kodel wisi ant swieto
daiktai stengėsi wiens kita pritruakti — to nežino-
me, bet žinome, kad taip yra, nes tas likosi isztyr-
tas. Tas sawitarpinis traukimas wisokių ant swie-
to daigtų arba kunų wadinasi wisuomenizsku sun-
kumu. Sunkumas wisokių daigtų, arba puolimas jų,
prilipimas dalelių wandens prie medžio, pasi eli-
mas wandens jursė ir daugel kitokių atsitikimų
gėma wien isz to wisuomenizsko sawitarpinio sun-
kumo.

II Plotai žemes ir jos sukinėjimasi ap-
link sawe.

WARDAI TULŲ ŽEMES WIETŲ

Sakėme jau, kad žėmė yra apwali. Idant gale-
tume iszmieruoti plotus žėmės ir jos szmotą, turi-
me pirma suprasti, kaip to i szmotą galima iszmie-
ruoti, todėl reikia mums neužmirsti apie tulas wiet-
tas ant žėmės szmoto. Tegul mums rodosi, kad per-

dem, per wisa žėnę, nuo wieno iki kitam jos galui
pėrbėga linija, tegul mums rodosi, kad žėmė yra
perdurta su koku labai ilgu smaigu, arba perwer-
ta su dratu, taip, kaip tai ant N-3 paweikslėlio per-
bėga tiesi linija nuo wietos A iki B per pat widuri-
rato (s). To ią tiesią liniją, pereinancia per widuri-
apwalaus szmoto, ko iu yra žėmė, wadiname jo
eszia. Rei-ia wienok žinoti, kad tokios eszies isz-
ti ro nėra, kad žėmė ne perwerta nė su dratu, nė
su ilgu smaigu; daleidžime kad ji yra wien todėl,
kad jos buwimas palengwina mums supratimą dau-
gel dalykų. Taigi nors isztikro tokios eszies, arba
tiesios linijos perbegancios per widuri žėmės nėra,
bet gal ji mums rodytiesi esanti. Wienas galas tos
eszies, paweikslan galas A, yra nukreiptas tiesi-
og i sziaurius arba žemius, kitas gi B i pietus.
Tuodu abudu galu tokios nematomos eszies tapo
praminti poliais žėmės; polius nukreiptas i žemius
wadinasi sziauriniu, arba arktizsku, nukreiptas gi
i pietus — pietiniu arba antarkizsku poliumi.
Taigi žėm' abiejuose poliuose yra truputi suplota, a-
pie juos atsiranda taipogi ruimingos ledinės jursės
ir amžina žiema ir szaltis ir pusė metų besitęsanti
naktis. Pusė tos nematomos eszies, kaip antai nuo

widurio žėmės iki sziauriniui poliu A, arba tel-
pogi nuo widurio iki pietiniui poliu B arba, ki-
taip sakant, linija rodanti tolumą nuo pawirsziaus
iki widuriu žėmės wadinasi jos spinduliu arba ra-
diusu žėmės. Aprokuoti ilgi to i žėmės spindulio
arba radiuso, arba kitaip sa ant surasti tolumą nuo
pawirsziaus žėmės iki pats jos widuriu nėra taip
sunku, kaip rodos ir delto ne reikia wisai kastiesi
iki widuriu žėmės. Jeigu galetume iszmatuoti
kaip ilga yra žėmė t. y. kaip didelis bus ratas
apsuktas apie ją, tai isz to jau lengwa yra atrasti,
kaip toli yra nuo pawirsziaus iki widuriu žėmės,
nes kiekwi no apwalaus szmoto eszies, arba diamet-
ras 3 ir wiena deszimta sy k mažesnė už jos abskritį,
o radius gi arba, kaip ji taipogi wadiname spi-
ndulys — yra tai pusė diametro. Jeigu paimsim koki
nors ratą ir apmieruosime aplink, tai lengwai per-
sitikrinsime, kad jo apsokritumas už tolumą wieno
kraszo per widuri iki kitam, arba už jo s esumą
(tasai tolas ir yra juk jo diametro) yra 3 ir wieną
deszimtą syk didesnis. Teip iszmatuwo ir žė-
nę, apie ką toliaus pasakysime. Dabar tegul mums
rodosi, kad apie žėnę apskrieze ratas bet taip,
kad jisai atsiranda wisur wienokioje tolimoje
nuo abiejų žėmės galų arba, kaip juos pawadinsime,
polių, kaip tai yra ant 3 paweikslu ratas besitrau-
kintis nuo C iki D ir toliaus kitą pusę ir pawadins
litera r. Toks ratas, wisomis sawo dalimis
atsirandantis lygioj toluoj nuo abiejų žėmės galų,
pramintų poliais, padalina žėmės szmą i dvi ly-
gi daleles pu-kulkiu: sziaurinę (C. A. D.) ir
pietinę (C. B. D.); tokiam nematomam szmū žėnė,
bet reikalingas supratimui daugelio dalykų ratas tapo
pramintas ekwatoriumi. Wisos wieszpatystės,
jursės ir wisi krasztai iszsilpiegi aplink tai widurio
žėmės ratą arba ekwatorių turi wida karsz-
tą orų, aužinę kaitrą ir wisada naktį lygri dienai;
juo toliaus nuo ekwatoriaus, juo ant žėmės yra
wėšiaus.

KAIP DIDELE YRA ŽEMĖ.

Kalbėjome nuolatui, kad žėmė, ant kurios mes
gywėnam, yra tai didelė apwali kulka. Taigi kaip
didelė turi but toji kulka, jeigu ant jos sutelpa tiek
3 dečių wieszpatystę, jurių, ežerų upių, tiek ue-
dų, wisokių kitų ir gmenų, žonų ir gywuolių;
ait kurios, augszciaus i mylia stumus augszcio
turinti kalnai, lyginant su žėnės poniais, iszrodo
wos dulkę ant pawirsziaus obuolio. Ar galima isz-
mieruoti ir suskaityti didumą žėmės? Žinome jau,
kad žėnę galime aplink apwaziuoti, kelaujant i
wisus bewiek jos krasztus, taigi, jeigu ji galima
apwaziuoti, tai ir ne sunku yra iszmatuoti. Nekar-
tą jau žėmė tapo wisokeroapis budais iszmatuota
ir wisada persitikrino, kad žėmė turi, ties tuo ne-
matomu ratu, kurį wadina ekwatoriumi, 5400
musiszkių mylių aplink, Taigi jeigu kas no-
rėtų i aplink apėiti, eidamas wisada tiesiog prie-
szais sawę ties ekwatoriumi taip ilgai, pakol nesu-
grįžtu i tą wietą, isz kurios iszpradzių iszėjo, tai
eidamas kasdien po tris mylias, reiklautu apwer-
sti 5 metus ant tos kelionės. Žinoma, kad pok-
czias nieks nesirengs apkeliauti žėnę, nes atk-
stant kėlio jures, ežerus, upes, kanus, nepereina-
mas tarpkalnes ir t.t., kurių pėk-zezius pėreiti ne
įstengtu. Waziuojant geležinkelais ir garlaiwiais
sziaudien žmones apwaziuojie aplink wisa žėnę,
džiausioje jos platumoje i 3 mēnesius. Žinodami,
kad apskritys kiekwienu rat 3 ir wieną d szimtą
kart didesnis neng jo skerslinija arba diametras;
tai jeigu žėmė apie ekwatori turi aplink 5400 mylų
musiszkių, tai jo diametro arba skerslinija tures
1740 mylių, o spindulys, arba tolas nuo pawir-
sziaus i widuri žėmės, turės pusę to, arba 870 mu-
siszkių mylių. Taigi kiekwienu matu, kaip lengwai
yra iszrokuoti tolumą i widuri žėmės, nors niekas
tėn ne użleido ir nusistei negėdės. Toksai tolasus,
žinoma, bus nuo pawirsziaus žėmės ties ekwatori-
ni i widuri žėmės; nuo polių bus truputi arzius,
ne-czia, kaip žinome, žėmė yra truputį susiplojusi,
bet ir czia skyrumas bus nedidelis.

ŽEMĖ SUKASI APLINK SAWĘ.

Matome, kad aplink žėnę kasdieną sukinėjasi
saulė, žwaigždės ir menulis taip, kad mums rodo-
si, kad jie kasdien apibėga apie žėnę ir w i grįžta i
tą wietą, kur wakar buwo. ir wel taip jau bėga, kaip
ir perėjusie dieną. Ilgi žmonės tikėjo, kad isztikro
taip yra, bet peritinkino, kad ne taip yra, ir kad
nė saulė, nė žwaigždės ne bėžioje aplink žėnę ir
mėsėnis, nors bėga apie ją, bet ant apskirimo ap-
link reikalauje net mėsėnio laiko.

(Toliaus bus.)

raizai, greitai ir pigiai; paima ant kontrakto visą darbą, koks tik
 rie budawoimo namo gali rasti ir padaro viską kogerisui ir
 sisingiausiai. Delto welyjame wisiems, kurie mislina budawotis,
 arytie kontrakta su juom, o busite užganedyti.